

ราชประศาสนศาสตร์ รัชกาลที่ 9 King Rama 9's Royal Administration

อัครเดช สุภักกุล¹, เอนก เหล่าธรรมทัศน์²
Akaradej Supakkul¹, Anake Laothamatas²
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2562
E-mail : akaradejsupakkul@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาราชประศาสนศาสตร์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 อันหมายถึง พระบรมราโชบาย ตลอดจนวิธีการทรงงานของพระองค์ท่าน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้พสกนิกรชาวไทยของพระองค์ท่าน ให้มีความกินดี อยู่ดี โดยพระองค์มิได้ทรง มีพระราชอำนาจแบบ “สมบูรณาญาสิทธิราช” (Absolute Monarchy) ดังพระมหากษัตริย์ในกาลก่อน แต่ทรงเป็น “พระมหากษัตริย์ใต้รัฐธรรมนูญ” (Constitutional Monarchy) พระองค์แรกของประเทศไทย ที่ทรง ผ่านพระราชพิธีบรมราชาภิเษก นับว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้สถานการณ์ใหม่ ที่มีได้ทรงปกครอง แต่ทรงครองราชย์โดยธรรม ทั้งนี้อำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศอยู่ที่ นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงเป็น “ความต่อเนื่องของ แผ่นดิน” ตลอดรัชสมัยแห่งการครองราชย์ 70 ปี ขณะที่เสด็จขึ้นครองราชย์ในปีพ.ศ. 2489 ประเทศไทยมี จำนวนประชากรเพียง 24 ล้านคน มีรายได้ต่อคนต่อปีเพียง 100 เหรียญสหรัฐฯ ทรงแก้ไขปัญหาที่ทำกิน และการประกอบอาชีพให้กับประชาชน ในนาม “โครงการพระราชดำริ” เป็นจำนวนถึง 4,000 โครงการ ขณะที่ปัจจุบันปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีประชากรถึง 70 ล้านคน มีรายได้ต่อคนต่อปี 6,000 เหรียญ สหรัฐฯ ตลอดรัชสมัยมีรัฐธรรมนูญ 17 ฉบับ มีนายกรัฐมนตรี 27 คน มีการปฏิวัติรัฐประหาร 13 ครั้ง มีคณะรัฐมนตรี 46 คณะ ซึ่งต่างผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาแล้วก็จากไป เสถียรภาพทางการเมืองของ ประเทศไทยแม้จะไม่มั่นคง แต่ประเทศไทยก็ยังเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ด้วย “ราชประศาสนศาสตร์ รัชกาลที่ 9” ตลอด 70 แห่งรัชสมัย

คำสำคัญ : 1. ราชประศาสนศาสตร์ รัชกาลที่ 9 2. การปกครองแบบผสม 3. ทรงเป็นความต่อเนื่องของ แผ่นดิน

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

¹ Doctoral Student. Doctor of Philosophy(Public Administration). Rangsit University, Thailand.

² วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต

² College of Government. Rangsit University, Thailand.

* ได้รับบทความ: 8 พฤษภาคม 2562; แก้ไขบทความ: 25 พฤษภาคม 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 4 มิถุนายน 2562

Received: May 8, 2019; Revised: May 25, 2019; Accepted: June 4, 2019

ABSTRACT

The Objectives of the research article were to studying the public administration conducted or initiated by His Majesty the Late King Bhumibol Adulyadej, namely His Policy and Approach with a view to elevating His people's a betterment and standard of living, without power under a absolute monarchy as in the past, but rather as a king under a constitutional monarchy system. His Majesty was the first king of Thailand who had been through the Coronation process under the said system and had not ruled, but reigning with righteousness or Dharma.

Throughout 70 years, the fact has demonstrated that His Majesty The Late King Bhumibol Adulyadej's continued reign was crucial to the kingdom. When His Majesty The Late King Bhumibol Adulyadej ascended the Throne in B.E. 2489, the country's population was just 24 millions, GDP per capita was just US\$100 per year. His Majesty The Late King Bhumibol Adulyadej had helped solved some fundamental problems of the nation, namely land for cultivation (survival) and jobs promoting, under the so-called "Royal Initiative Projects" totally more than 4,000. Now, in B.E. 2562 (2019), there are 67 million population and GDP per capita reaches US\$ 6,700. Politically, Thailand has, under His Majesty The Late King Bhumibol Adulyadej's reign, experienced 17 constitutions, 27 prime ministers, 13 coup d'tats, 46 cabinets, who taking turn between politicians and generals, while His Majesty The Late King Bhumibol Adulyadej had maintained as the continuity of the Land. He had lived through difficulties and happiness with His people, in particular during crises, and led the entire nation to this level because of His 70 years-long "Royal Public Administration."

Keywords : 1. Rama 9's Royal Administration 2. Mixed Regime 3. Continued Reign

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ราชประศาสนศาสตร์ รัชกาลที่ 9 นี้ มุ่งเน้นการศึกษาพระราชประวัติ ตลอดถึงพระบรมราโชบาย ในการพัฒนาประเทศให้ประชาชนไทยอยู่ดีมีความสุข ตลอดถึงการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนไทย มีความเป็นอยู่ ตลอดรัชสมัยแห่งการครองราชย์ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาล ที่ 9 ดังได้ประจักษ์แล้วว่า แม้พระองค์ท่านจะมีได้ใช้พระราชอำนาจปกครองดังพระมหากษัตริย์ไทยในกาล ก่อน ที่ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบการปกครองแบบ "สมบูรณาญาสิทธิราช" (Absolute Monarchy) แต่กลับทรงงานได้เป็นผลสำเร็จเป็นอันมาก ภายใต้ระบอบการปกครองแบบ "พระมหากษัตริย์ภายใต้ รัฐธรรมนูญ" (Constitutional Monarchy) ที่พระองค์มิได้มีพระราชอำนาจในการปกครอง แต่พระองค์ ทรงครองแผ่นดินโดยธรรม ดังได้มีพระปฐมบรมราชโองการครั้งทรงบรมราชาภิเษก เมื่อปีพ.ศ. 2493 ว่า

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ซึ่งตลอด 70 ปี แห่งการครองราชย์ พระองค์ทรงปฏิบัติพระองค์เองอยู่ในธรรมตามที่ทรงมีพระปฐมบรมราชโองการ ทรงเป็น “ธรรมราชา” หมายถึง ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงไว้ซึ่งธรรม ทรงเป็นพระมหากษัตริย์แบบ “ธรรมาธิปไตย” หมายถึง ทรงถือพระธรรมเป็นใหญ่ เป็นเครื่องกำกับดูแลการใช้พระราชอำนาจ ดังนี้ พระองค์จึงได้ชื่อว่า “ธรรมมิกราชา” คือ พระราชาผู้ทรงธรรม หรือประพฤติราชธรรม ทรงเป็นราชธรรม ที่ทรงประพฤติปฏิบัติอยู่ในกุศลกรรมบถ จักรวรรดิวิติ และราชสังคหวัตถุ จึงทำให้พระองค์ทรงได้รับการยอมรับจากพสกนิกรชาวไทยทุกหมู่เหล่า อันนำมาซึ่งความสำเร็จในการทรงงานเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนไทยตลอดรัชสมัย

ตลอด 70 ปี แห่งการครองราชย์ พระองค์ทรงเป็น “ความต่อเนื่องของแผ่นดิน” นับแต่ทรงครองราชย์เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489 ประเทศไทยมีจำนวนประชากรเพียง 24 ล้านคน ปัจจุบัน พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีจำนวนประชากร 70 ล้านคน เมื่อแรกครองราชย์ประชาชนไทยมีรายได้ต่อคนต่อปีเพียง 100 เหรียญสหรัฐฯ ทรงแก้ไขปัญหาคอขวดของราษฎรโดย ทรงจัดหาแหล่งน้ำในการเกษตร จัดหาที่ทำกินให้กับราษฎรผู้ยากไร้ จัดหาอาชีพให้กับราษฎร ทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนมีความกินดีอยู่ดี โดยผ่าน “โครงการพระราชดำริ” กว่า 4,000 โครงการ ปัจจุบันประชาชนไทยมีรายได้ต่อคนต่อปี 6,000 เหรียญสหรัฐฯ ตลอดรัชสมัยที่ทรงครองราชย์ มีรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น 17 ฉบับ มีนายกรัฐมนตรี 27 คน มีการปฏิวัติรัฐประหาร 13 ครั้ง มีคณะรัฐมนตรี 46 คณะ ซึ่งผ่านมาแล้วก็ผ่านไป มีแต่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงประทับอยู่ตลอด 70 ปีที่ทรงครองราชย์ แม้สถานการณ์ทางการเมืองนับแต่อดีตถึงปัจจุบันจะอยู่ในสภาวะวิกฤติ แต่ประเทศไทยก็ยังคงพัฒนาได้เป็นอย่างดีจนถึงบัดนี้ ทั้งนี้ก็เนื่องด้วยเพราะพระองค์ “ทรงเป็นความต่อเนื่องของแผ่นดิน” (กองบรรณาธิการอมรินทร์, 2560 : 251) นั่นเอง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงเป็นปฐมกษัตริย์ใต้รัฐธรรมนูญ พระองค์แรก หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ทรงเสด็จขึ้นครองราชย์ภายใต้สภาวะการณ์ใหม่ กล่าวคือ พระมหากษัตริย์ในกาลก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยทรงมีพระราชอำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศ อาทิ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงเป็นประธานในการประชุมคณะอภิรัฐมนตรี ซึ่งมีอำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศ แต่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ที่ปกครองใต้ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญพระมหากษัตริย์มิได้ทรงมีพระราชอำนาจ ดังพระมหากษัตริย์ในกาลก่อน ทรงอยู่ใต้รัฐธรรมนูญ อำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศอยู่ที่นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นเพียงพระประมุข ทรงเป็นเพียงสัญลักษณ์ ทรงมีหน้าที่เพียงลงพระนามในเอกสารและกฎหมายต่าง ๆ ของประเทศ ทรงทำได้แค่เพียงพระราชทานคำแนะนำในการบริหารประเทศแก่นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และรัฐบาลในการบริหารประเทศ

ในการวิจัยเรื่องราชประศาสนศาสตร์ รัชกาลที่ 9 นี้ จึงมุ่งเน้นศึกษาวิธีทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ว่า ทรงมีหลักในการทรงงานอย่างไร ให้ประสบความสำเร็จดังตลอดกาลรัชสมัย 70 ปีที่ทรงครองราชย์ โดยการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนไทยผ่านโครงการพระราชดำริมากกว่า 4,000 โครงการ ทั้งนี้เพื่อจะได้ถอดแบบหลักวิธีการทรงงานมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่ดีของประชาชนไทย กว่า 70 ล้านคน ซึ่งคือ เหล่าพสกนิกรของพระองค์ท่าน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 ศึกษาหลักในการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ว่า ทรงมีหลักอย่างไรในการทรงงานให้ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องตลอดรัชสมัย

2.2 เพื่อนำหลักการทรงงานที่ได้จากการศึกษามาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและเป็นนโยบายหลักในการบริหารประเทศ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลการศึกษาคือหลักในการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ว่า ทรงมีหลักอย่างไรในการทรงงานให้ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องตลอดรัชสมัยและนำมาซึ่งการนำผลการศึกษามาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและเป็นนโยบายหลักในการบริหารประเทศ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 โดยกรอบแนวคิดการวิจัยนี้กำหนดขึ้นเพื่อให้สามารถทำการวิจัยให้บรรลุวัตถุประสงค์ไว้คือ ราชประศาสนศาสตร์ รัชกาลที่ 9 ทั้งนี้จะได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาแบบการวิเคราะห์อภิมาน (Meta-Analysis) คือการศึกษาโดยการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยต่างๆ กันจากการทำการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อกำหนดสิ่งที่พบเหมือนกันและความสัมพันธ์ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มกำลังทางสถิติ (Statistical Power) ของค่าที่สนใจ ซึ่งมีกำลังทางสถิติสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับค่าวัดจากงานศึกษาเดียว เกณฑ์ที่สำคัญในการคัดเลือกเอกสารประกอบด้วย 1) ความจริง 2) ความถูกต้องน่าเชื่อถือ 3) การเป็นตัวแทน และ 4) ความหมาย (Scott, 1990 : 1-2) ทั้งนี้ใช้การให้เหตุผลแบบนิรนัย (Deductive Reasoning) เพื่อสังเคราะห์ข้อมูล (Synthesis) นำไปสู่การสรุปหลักการทรงงานอันเป็นที่มาของราชประศาสนศาสตร์ รัชกาลที่ 9

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถกำหนดกรอบแนวคิดงานวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องราชประศาสนศาสตร์ รัชกาลที่ 9 ที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้แก่ ทฤษฎีการปกครองแบบผสม (Mixed Regime) และทรงครองแผ่นดินโดยธรรม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย เป็นดังนี้

1) ทฤษฎีการปกครองแบบผสม (Mixed Regime) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงครองราชย์ในสภาวะการณ์ใหม่เราคือพระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งพระมหากษัตริย์ในกาลก่อน ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ทรงเป็นเจ้าชีวิต อำนาจสูงสุดทางการปกครองอยู่ในพระองค์เอง อาทิ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พระองค์ทรงเป็นประธานในที่ประชุมคณะอภิรัฐมนตรี ซึ่งหมายความว่าอำนาจสูงสุดในการบริหารยังเป็นของพระองค์ แต่สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกภายใต้รัฐธรรมนูญที่ทรงบรมราชาภิเษก พระองค์ทรงมีอำนาจเพลงครองแผ่นดินโดย ธรรม แต่ไม่มีพระราชอำนาจที่จะปกครอง

แผ่นดินตั้งพระมหากษัตริย์ในกาลก่อน กล่าวคืออำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศ อยู่ที่นายกรัฐมนตรี และ คณะรัฐมนตรี พระองค์จึงทรงเป็นพระประมุข ทรงเป็นสัญลักษณ์ของประเทศ ทรงลงพระนามในกฎหมาย ต่างๆ ทรงทำได้ในเรื่องของพระบรมราชาโบาย ในเรื่องของการพระราชทานคำแนะนำต่างๆ ให้กับรัฐบาล ฉะนั้นพระองค์จึงมิได้ทรงปกครอง แต่ทรงครองราชย์สืบสันตติวงศ์โดยธรรม แต่พระบรมราชาโบายของ พระองค์ในด้านการบริหารการพัฒนาทำให้ประเทศไทยได้มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตลอดรัชสมัย ถึงแม้ว่าการเมืองการปกครองของประเทศไทยนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังขาดเสถียรภาพอยู่เป็นอันมาก แต่ประเทศไทยของเราก็สามารถพัฒนาไปอย่างต่อเนื่องไม่สะดุดหยุดลงดังที่เราเห็นในทุกวันนี้

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข หรือที่เรียกว่า ระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ หรือที่เรียกว่าราชาธิปไตย ในทางทฤษฎีเรียกว่า “การปกครองแบบผสม” (Mixed Regime) ซึ่งการปกครองแบบผสมนี้ มีมาตั้งแต่สมัยกรีกโรมัน และมาเห็นภาพได้อย่างชัดเจนเมื่อ 300 ปีก่อนที่อังกฤษได้เปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งสำหรับไทยเรานั้นจาก พ.ศ. 2475 มาจนถึงปัจจุบันใช้เวลาเพียง 80 ปี ระบบผสมดังกล่าว นั้นประกอบด้วย บุคคล และคณะบุคคล 3 ฝ่าย อันได้แก่ บุคคลคนเดียว (The one) หมู่คณะ (The few) มหาชน (The many) ซึ่งบุคคลคนเดียวในที่นี้ ก็หมายถึง องค์พระมหากษัตริย์ ส่วนหมู่คณะ ก็หมายถึง คณะ รัฐบาล และ มหาชน ก็หมายถึง ประชาชนพลเมืองของประเทศ ซึ่งการปกครองแบบผสม ถือได้ว่าเป็นการ ปกครองแบบที่มีเสถียรภาพมากที่สุด เพราะว่า ทั้ง 3 ฝ่าย ต่างคานอำนาจกัน เพื่อมิให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งลุแก่อำนาจ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2549 : 41) อีกประการต่อมา หากเกิดวิกฤตอย่างร้ายแรงเกิดขึ้นกับประเทศ ดังเหตุการณ์วันมหาวิปโยค 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ในปี พ.ศ. 2535 พระมหากษัตริย์ หรือองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่าง น่าอัศจรรย์ นี่ก็คือตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน หรือแม้แต่วาระบบกษัตริย์ของอังกฤษ ซึ่งก็เป็นระบบผสมเหมือนกันมาจนถึงบัดนี้อยู่มาได้ 300 ปี ก็ด้วยที่สามารถคานอำนาจกันได้ จึงมีเสถียรภาพมาจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยของเราที่มีเสถียรภาพอยู่มาได้ 70 ปีตลอดรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ด้วยการปกครองแบบผสม ที่ไม่มีประเทศใดในโลกเหมือน แม้จะมีอังกฤษเป็นต้นแบบก็ตามที่ แต่บริบทของประเทศไทยไม่สามารถเอาบริบทของประเทศอังกฤษมาเทียบได้ อย่างไรก็ตามนี้เป็น ราชประศาสนศาสตร์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ที่ทรง พัฒนาให้ประชาชนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างต่อเนื่อง มาตลอดรัชสมัย

2) ทรงครองแผ่นดินโดยธรรม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงบรมราชาภิเษกเมื่อปี พ.ศ. 2493 ครั้งนั้นพระองค์ได้มีปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครองแผ่นดินโดย ธรรม เพื่อประโยชน์ และความสุขแห่งมหาชนชาวสยาม” และสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณ วงศ์ ได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนาเรื่อง “ทศพิธราชธรรม” ในในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ยังมีความ ตอนหนึ่งว่า “พระมหากษัตริย์ไทยต้องยึดถือหลักปฏิบัติที่เรียกว่า ทศพิธราชธรรม หรือธรรมะ 10 ประการ ของพระมหากษัตริย์ เป็นไปตามหลักพุทธศาสนา” (ขวัญนา นารินคำ, 2559 : 24) ซึ่งดังนั้นก็เห็นได้ว่า พระองค์ทรงนำหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการครองราชย์ แม้พระองค์จะเคยทรง ศึกษาอยู่ต่างประเทศเป็นเวลากว่า 20 ปีก่อนจะเสด็จขึ้นครองราชย์ ทรงพระราชสมภพที่อเมริกา ทรงประทับ

ศึกษาอยู่ในยุโรป โดยเฉพาะที่สวิตเซอร์แลนด์ ทำให้ทรงรับสั่งได้ทั้งภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน กระนั้นก็ตามเมื่อเวลาทรงครองราชย์ ก็ไม่ได้ทรงยึดถือแนวคิดแบบโลกตะวันตกมาใช้เป็นหลักในการครองราชย์ แต่ทรงใช้หลักธรรมที่เบื่องแรกนั้น พระองค์ทรงศึกษาพระพุทธศาสนาจากพระราชนิคริสังวาลย์ อีกทั้งพระราชชนนียังทรงเล็งพระองค์แบบคนธรรมดา พระองค์จึงทรงเป็นพระราชชาติที่ยิ่งใหญ่นอกจากนั้นทรงเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงออกผนวชเพื่อศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ครั้นภายหลังเมื่อลาสิกขาแล้ว ได้ทรงนำแนวคิดทางพุทธศาสนามาใช้ในการครองราชย์ อีกทั้งได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่า พระมหากษัตริย์ไทยนับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นต้นมาพระองค์ทรงเป็น “ธรรมราชา” ซึ่งได้สืบทอดกันมาจนถึง ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชที่ 1 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้แปลคัมภีร์ “พระธรรมศาสตร์” ของมอญ ซึ่งประกอบไปด้วยหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และหลักนิติธรรมที่ใช้ในการปกครองบ้านเมืองประกอบอยู่ด้วย ซึ่งคัมภีร์พระธรรมศาสตร์นี้เมื่อแปลแล้วทรงตั้งชื่อเป็นไทยว่า “กฎหมายตราสามดวง” ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่พระมหากษัตริย์ ทรงใช้ในการปกครองประเทศตลอดมา จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ความสำคัญของคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ หรือกฎหมายตราสามดวงก็ถูกแทนที่ด้วยรัฐธรรมนูญ ดังนั้นความหมายของธรรมราชาในยุคปัจจุบันจึงเปลี่ยนจากแต่เดิมที่ธรรมราชาทรงประพฤติทศพิธราชธรรม และยึดมั่นในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ กลายเป็น “ธรรมราชา” คือ ราชผู้ประพฤติในธรรม อันได้แก่ ทศพิธราชธรรม กุศลกรรมบถ จักรวรรดิวัตร ราชสังคหวัตถุ และปฏิบัติตามหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญ (พระพรหมบัณฑิต, 2560 : 105)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาหลักในการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ว่า ทรงมีหลักอย่างไรในการทรงงานให้ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง พบว่าพระองค์ทรงใช้หลักธรรมในการทรงงานให้ประสบความสำเร็จตลอดรัชสมัย ธรรมดังกล่าวได้แก่ กุศลกรรมบถ จักรวรรดิวัตร และราชสังคหวัตถุ ในการครองราชย์ซึ่งมีข้อปฏิบัติใกล้เคียงกับทศพิธราชธรรม ธรรมปฏิบัติ 10 ประการ ของพระราชอาณัติประกอบด้วย 1) ทาน หมายถึง การเผื่อแผ่ 2) ศีล หมายถึง การประพฤติปฏิบัติในทางที่ดี 3) บริจาค หมายถึง การเสียสละ 4) อาชชะวัง หมายถึง ความซื่อตรง 5) มัทวะวัง หมายถึง ความอ่อนโยน 6) ตะปิง หมายถึง ความมานะพยายาม 7) อักโกระ หมายถึง ความไม่โกรธ 8) อะวิหีสัญจะ หมายถึง ความไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น 9) ขันติ หมายถึง ความอดทน และ 10) อะวิโรธนะวัง หมายถึง ความอ่อนโยนผ่อนปรน ตลอดถึงหลักทรงงานที่พระองค์ทรงยึดถือปฏิบัติ 23 ประการ อันประกอบด้วย 1) การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ 2) ระมัดระวังจากข้างใน 3) แก้ปัญหาที่จุดเล็ก 4) ทำตามลำดับขั้นตอน 5) พัฒนาตามภูมิสังคม 6) คิดแบบองค์รวม 7) ไม่ติดตำรา 8) ประหยัดเรียบง่าย ให้ประโยชน์สูงสุด 9) ทำให้ง่าย 10) การมีส่วนร่วม 11) ประโยชน์ของส่วนรวม 12) บริการรวมที่จุดเดียว 13) ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ 14) ใช้ธรรมปราบอธรรม 15) ปลุกป่าในใจคน 16) ขาดทุนคือกำไร 17) การพึ่งตนเอง 18) พออยู่พอกิน 19) เศรษฐกิจพอเพียง 20) ความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจต่อกัน 21) ทำงานอย่างมีความสุข 22) ความเพียร(มหาชนก) 23) รู้รักสามัคคี

5.2 ผลของการนำหลักการทรงงานที่ได้จากการศึกษามาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและเป็นนโยบายหลักในการบริหารประเทศ พบว่าตลอด 70 ปี แห่งการครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชน ตลอดจวนรัฐบาลที่จะเข้ามาบริหารประเทศ หากประชาชนตลอดจวนรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศจะได้นำแนวทาง หรือหลักธรรมที่ทรงถือปฏิบัติ อันได้แก่ กุศลธรรมบพ จักรวรรดิวัตร ราชสังคหวัตถุ ทศพิธราชธรรม และหลักในการทรงงาน 23 ประการ มาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต และเป็นหลักนโยบายในการบริหารประเทศแล้ว ก็จะทำให้ประชาชนไทยและประเทศไทยมีการพัฒนาเป็นไปอย่างมั่นคงยั่งยืนตามรอยเบื้องยุคลบาทที่ทรงเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต และการทำงานที่ดีให้กับประชาชนตลอดรัชสมัย

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการศึกษาหลักในการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ว่าทรงมีหลักในการทรงงานให้ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องตลอดรัชสมัย พบว่าพระองค์ทรงใช้หลักธรรมในการทรงงาน ธรรมดังกล่าวได้แก่ กุศลธรรมบพ จักรวรรดิวัตร ราชสังคหวัตถุ และทศพิธราชธรรม ธรรม 10 ประการในการครองราชย์ ซึ่งธรรมะทั้งหลายเหล่านั้น ทำให้พระองค์ทรงสำเร็จในการทรงงานเพื่อความอยู่ดีมีสุขของอาณาประชาราษฎร์ ทรงแก้ไขปัญหาคความยากจนของประชาชน ทรงเอาชนะอุปสรรคปัญหาต่างๆ ด้วยธรรมวิชัย เห็นได้เป็นรูปธรรมจากโครงการพระราชดำริ 4,000 กว่าโครงการตลอดรัชสมัย

ประการต่อมา การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีองค์พระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข ในทางทฤษฎี เรียกว่า การปกครองแบบผสม อันประกอบไปด้วย พระมหากษัตริย์ (The one) รัฐบาลทหาร หรือพลเรือน (The few) ประชาชน (The many) ทั้งสามอำนาจตรวจสอบและคานอำนาจกัน จึงทำให้การปกครองเกิดความต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้ว่า แม้เสถียรภาพทางการเมืองของประเทศไทยจะไม่มั่นคงนับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน แต่ในอันที่จริงประเทศไทยก็มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดมา

6.2 จากการศึกษาพบว่าตลอด 70 ปี แห่งการครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชน ตลอดจวนรัฐบาลที่จะเข้ามาบริหารประเทศ หากประชาชนตลอดจวนรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศจะได้นำแนวทาง หรือหลักธรรมที่ทรงถือปฏิบัติ อันได้แก่ กุศลธรรมบพ จักรวรรดิวัตร ราชสังคหวัตถุ ทศพิธราชธรรม และหลักในการทรงงาน 23 ประการ มาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต และเป็นหลักนโยบายในการบริหารประเทศแล้ว ก็จะทำให้ประชาชนไทยและประเทศไทยมีการพัฒนาเป็นไปอย่างมั่นคงยั่งยืนตามรอยเบื้องยุคลบาทที่ทรงเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต และการทำงานที่ดีให้กับประชาชนตลอดรัชสมัยดังจะเห็นได้จากครั้งแรกที่ทรงครองราชย์ในปี 2489 นั้น ประเทศไทยมีประชากร 24 ล้านคน มีรายได้ต่อหัวต่อคน 100 เหรียญสหรัฐ แต่พระสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน ให้มีความกินดีอยู่ดีมาตลอดรัชสมัย โดยผ่านโครงการพระราชดำริ 4,000 กว่าโครงการ ปัจจุบันพลเมืองไทยมีถึง 70 ล้านคน มีรายได้ต่อหัวต่อคน 6,000 เหรียญสหรัฐ ตลอด 70 ปี มีนายกรัฐมนตรีทั้งสิ้น 27 คน มีการปฏิวัติรัฐประหาร 13 ครั้ง มีคณะรัฐมนตรี 46 คณะ ซึ่งผลัดเปลี่ยนกันเข้ามาและก็จากไป มีเพียงพระสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ภูมิพลอดุลยเดชรัชกาลที่ 9 ที่ทรงประทับอยู่ “ทรงเป็นความต่อเนื่องของแผ่นดิน” ทรงร่วมทุกข์ร่วมสุขผ่านร้อนผ่านหนาวในวิกฤติของชาติบ้านเมืองร่วมกับพสกนิกรครั้งแล้วครั้งเล่ามาด้วยดี ทั้งนี้ด้วยราชประศาสนศาสตร์ของพระองค์ท่านตลอดรัชสมัยแห่งการครองราชย์ 70 ปี อย่างยาวนานที่สุดยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์พระองค์ใดในโลก

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เสนอให้นำหลักธรรม อันได้แก่ กุศลกรรมบถ จักรวรรดิวัตร ราชสังคหวัตถุ ทศพิธราชธรรม และหลักการทรงงาน 23 ประการ มาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต และบริหารพัฒนาประเทศให้มีความยั่งยืน ให้มีการศึกษาพระราชประวัติ ตลอดถึงวิธีการทรงงาน และผลงานของพระองค์ท่านที่ทรงทำ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนไทยตลอดรัชสมัยของพระองค์ท่าน มาเป็นนโยบายในการบริหาร และพัฒนา

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

ให้ศึกษาวิจัยพระราชประวัติ ตลอดจนวิธีการทรงงานของพระองค์ท่าน แล้วนำหลักธรรมและหลักในการทรงงานของพระองค์ท่านไปใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตนเอง และประเทศชาติ

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ตลอด 70 ปี แห่งการครองราชย์ ของพระบาทสมเด็จพระปรมิหรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงงานหนักมาตลอดชีวิต เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ให้กับประชาชนของพระองค์ท่าน ผ่านโครงการพระราชดำริถึง 4,000 กว่าโครงการ ซึ่งการศึกษาวิจัยจะช่วยให้ค้นพบแนวทางในการทรงงานอย่างไรให้ประสบผลสำเร็จ เพื่อที่จะได้นำมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตสำหรับประชาชนทั่วไป ตลอดจนใช้เป็นนโยบายในการบริหารประเทศให้เกิดการพัฒนาที่เป็นไปแบบยั่งยืน

8. เอกสารอ้างอิง

- กองบรรณาธิการ. (2560). **แสงแห่งแผ่นดิน**. นนทบุรี : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ขวัญภา นารินคำ. (2559). **ธรรมแห่งพระราชา**. กรุงเทพมหานคร : แสงดาว.
- พระพรหมบัณฑิต. (2560). **วิถีแห่งธรรมราชย์ ศาสตร์แห่งพระราชา**. นนทบุรี : เซน ปรี้นติ้ง.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2549). **ทักษิณา-ประชานิยม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.
- Scott, J. (1990). **A matter of record: Documentary sources in social research**. Cambridge, UK : Polity Press.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิและคณาจารย์ประจำคณะ รัฐประศาสนศาสตร์ทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ เสนอแนะ ขอขอบพระคุณครอบครัว และเพื่อนๆ รัฐประศาสนศาสตร์รุ่นที่ 7 มหาวิทยาลัยรังสิต และท่านอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้